

Siagonium quadricorne Kirby & Spence, 1815 – en ny art, slægt og underfamilie i Danmark og Skandinavien (Coleoptera, Staphylinidae)

Siagonium quadricorne Kirby & Spence, 1815 – a new species, genus and subfamily to Denmark and Scandinavia (Coleoptera, Staphylinidae)

Mogens Skov Andersen¹ & Palle Jørum²

¹ Dyssevej 16, Vester Åby, DK-5600 Faaborg, e-mail: mogensskovandersen@hotmail.com

² Åløkken 11, DK-5250 Odense SV, e-mail: palle.joerum@gmail.com

Abstract

The rove beetle *Siagonium quadricorne* Kirby & Spence, 1815 is recorded as new to Denmark and Scandinavia. We found the species at Strandhuse near Fjellebroen on southern Funen (UTM: 32U NG80) on March 1 & 3 2016, a total of 9 individuals. Moreover, 2 individuals were found on April 24. All specimens were found under the bark of decaying logs, branches and a stump of elder (*Sambucus nigra*) on shady ground in a c. 25 years old plantation of spruce (*Abies* sp.).

Fund

Det er ikke hverdagskost at finde en bille, der ikke blot er ukendt for Danmark, men som oven i købet tilhører en ny slægt og en ny underfamilie. På en ekskursion til Strandhuse ved Fjellebroen på Sydlyn, mellem Faaborg og Svendborg (UTM: 32U NG80), d. 1.3.2016 var det dog præcis hvad der skete for den ene af forfatterne (MSA), da 2 eksemplarer af en smuk lille rovbille blev iagttaget og fotograferet, begge hunner. Billederne kunne ikke umiddelbart identificeres, men fotos blev af MSA lagt op på hjemmesiden "Fugle og Natur" (http://www.fugleognatur.dk/forum/show_message.asp?page=1&MessageID=1517036&ForumID=33) hvor Mathias Holm straks kom med sit bud: *Siagonium quadricorne*, en art der var ukendt fra Danmark. Bestemmelsen blev hurtigt verificeret af den anden af os (PJ) og af rovbilleeksperten, ass.prof. Alexey Solodovnikov, Zoologisk Museum, Statens Naturhistoriske Museum, København.

Den 3. marts 2016 gjorde vi sammen et forsøg på at genfinde arten på stedet, hvor den først blev opdaget. Det gav hurtigt resultat, og i løbet af en lille times tid havde vi indsamlet yderligere 5 hunner og 2 hanner (P. Jørum coll.). Yderligere 2 hunner blev taget d. 24.4.2016 (Jan Pedersen & Henning Liljehult leg. & coll.).

Biotopen

Stedet hvor arten blev fundet, er en lille plantage af ædelgran (*Abies* sp.) beliggende umiddelbart syd for Strandhuse ved Nakkebølle Fjord. Plantagen er ret ung, formentlig omkring 25 år, træerne står tæt, og skovbunden er mørk, med fattig, mosrig bundvegetation. Helt igennem kedelig og uindbydende.

Billederne blev fundet på en opsavet hyld (*Sambucus nigra*) i granplantagen, under barken af stammedele og grene, der henlå i skovbunden, et enkelt eksemplar fandtes under bark på stubben, der stod tilbage. Træet var svagt mørnet og mosgroet, og barken løs, så den let lod sig fjerne med fingrene. Billederne sad tættrykte ind til veddet, først ubevægelige, men siden lavede de op ved forstyrrelsen. En larve af kardinalbille (*Pyrochroa* sp.) blev fundet samme sted.

Der forekom en del hyld i kanten af plantagen og langs markveje nær denne, også døde stammer og grene, men det lykkedes ikke at finde *Siagonium* disse steder.

Fig. 1. *Siagonium quadricorne* Kirby & Spence. Venstre: Han. Højre: Hun. Strandhuse ved Fjellebroen 3.03.2016. Foto: A. Illum.

Biotopen

Slægten *Siagonium* Kirby & Spence, 1815 henregnes til underfamilien Piestinae Erichson, 1839, der ikke hidtil har været repræsenteret i Danmark og derfor ikke er behandlet i "Danmarks Fauna". Den kan indpasses i bd. 57, Biller XV, Rovbiller 1 (Hansen 1951) ved på side 26 sidste linje at erstatte "4. Oxytelinae (p. 95)" med "13" og tilføje flg. nye nøglepunkt:

- 13. Kroppen ikke påfaldende affladet. Pronotum ikke eller kun svagt tværbredt, i det højeste 1,3 gange så bredt som langt .....4. Oxytelinae (p. 95)
- Kroppen påfaldende flad, særligt pronotum og vingedækkerne. Pronotum tydeligt tværbredt, mindst 1,3 gange så bredt som langt .....4a. Piestinae (p. 159)

Underfamilien er ikke søgt indpasset i "Anden oversigt over underfamilierne" (ibid. p. 27 ff.).

Side 159 tilføjes efter linje 7, forud for 5. underfamilie Oxyporinae:

4a. underfamilie **Piestinae**.

Nærtstående til underfamilien Oxytelinae (p. 95). Foruden ved de i nøglen omtalte karakterer er underfamilien kendetegnet ved at følehornenes indledningssted ikke er synligt fra oven, men skjult under en fremtrædende længdefold. Hovedet uden punktøjne. Forhøfterne små, kugleformede, ikke fremstående. Bagkroppen lang, parallelsidet, med kantede sider. Alle fødder 5-leddede. Fra den nærtstående underfamilie Olistaerinae, som ikke er repræsenteret i Danmark, adskiller Piaestinerne sig ved at have længere følehorn, overalt tydeligt punkteret pronotum, rækkevist punkterede dækvinger og ved udpræget kønsdimorfi (Assing 2011, Lohse 1964, Tottenham 1954).

1. *Siagonium* Kirby & Spence

Kroppen langstrakt, parallelsidet og flad som tilpasning til en levevis under bark. En artsfattig slægt med 18 arter i Palæarktis, heraf 2 arter i Europa.

1. *S. quadricorne* Kirby & Spence (fig. 1).

Hoved, pronotum og bagkrop rødbrune eller sortbrune, dækvinger rødlig, ofte med mørkere søm, for- og bagrand. Hoved og pronotum forholdsvis fint og spredt, bagkroppen tættere og kraftigere punkteret. Ben og følehorn rødlig. 3,4-5,8 mm.

♂: Med forstørret hoved, der på hver side foran øjet har et langt, fremadrettet, trekantet horn. Kindbakkerne med lang, indadbuget dorsal forlængelse. Hos små hanner er disse sekundære køns karakterer dog mindre stærkt udviklede. Følehornene lange, tydeligt længere end hos ♀.

Biologi

Arten lever under bark, iflg. Koch (1989) under saftig bark af gamle løvtræer, især poppel (*Populus*), pil (*Salix*), elm (*Ulmus*), ahorn (*Acer*), bøg (*Fagus*) og eg (*Quercus*). Som værtstræ anfører Horion (1963) desuden almindelig hyld (*Sambucus nigra*) og, i sjældne tilfælde, fyr (*Pinus*). Han oplyser, at arten især findes på nyligt fældede, på jorden liggende stammer, og at den ofte optræder i antal, hyppigt sammen med andre subcortikalt levende rovbiller, og tillige er fundet sammen med *Uleiota planata* og *Hololepta plana*. Nordamerikanske arter af *Siagonium* lever fortrinsvis under nåletræsbark (Brunke et al. 2011).

Det formodes at *Siagonium*-arterne lever af sæksvampe. I lighed med arter af familien Silvanidae har kindbakkerne hos Piestinae-arterne nogle fordybninger der menes at tjene til opbevaring af svampesporer eller -konidier, og hvorfra svampene kan overføres til nye ynglehabitater (jf. Crowson & Ellis 1969).

Udbredelse

Arten er vidt udbredt i Mellemeuropa. Smetana (2015) anfører den fra 16 lande, fra Storbritannien, Holland, Belgien og Frankrig i vest til Polen, Ukraine og Rumænien i øst. Mod nord til Tyskland, og sydpå til Italien. Den forekommer hverken i Skandinavien eller i de baltiske lande, ligesom den mangler i de sydligste dele af Europa.

I Tyskland er arten vidt udbredt med mange fund fra Slesvig-Holsten, hvorfor en forekomst i Danmark var forventelig.

Tak

Mathias Holm takkes for som den første, og prompte, at have sat ID på den nye rovbille, og Alexey Solodovnikov takkes for den endegyldige bekræftelse af bestemmelsen. For hjælp med litteratur og for nyttige kommentarer takkes Jan

Litteratur

- Assing, V. 2011: Unterfamilie Piestinae; S. 206-207. – In: Assing, V. & M. Schülke (Hrsg.): Freude-Harde-Lohse-Klausnitzer – Die Käfer Mitteleuropas. Band 4. Staphylinidae I. Zweite neubearbeitete Auflage. - Heidelberg: Spektrum Akademischer Verlag. 560 pp.
- Brunke, A., A. Newton, J. Klimaszewski, C. Majka & S. Marshall 2011: Staphylinidae of Eastern Canada and Adjacent United States. Key to Subfamilies; Staphylininae: Tribes and Subtribes, and Species of Staphylinina. Canadian Journal of Arthropod Identification 12. Online på http://cjai.biologicalsurvey.ca/bnkm_12/species_pages/piest.html
- Crowson, R.A. & I. Ellis 1969: Observations on *Dendrophagus crenatus* (Cucujidae) and some comparisons with piestine Staphylinidae. – Entomologist's Monthly Magazine, 104: 161-169.
- Hansen, V. 1951: Biller XV. Rovbiller 1. – Danmarks Fauna bd. 57. – G.E.C. Gads Forlag. 274 pp.
- Horion, AD. 1963: Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Band IX: Staphylinidae 1. Teil. Micropeplinae bis Euaesthetinae. – Überlingen. Bodensee. 412 pp.
- Koch, K. 1989: Die Käfer Mitteleuropas. Ökologie Bd. I. - Goecke & Evers. Krefeld. 440 pp.
- Lohse, G.A. 1964: Staphylinidae I (Micropeplidae bis Tachyporinae). – In: Freude-Harde-Lohse - Die Käfer Mitteleuropas Bd. 4. – Goecke & Evers. Krefeld. 264 pp.
- Smetana, A. 2015: Staphylinidae, subfamily Piestinae, pp. 745-746. – In: Löbl, I. & D. Löbl (eds.) 2015: Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Hydrophiloidea – Staphylinidea. Revised and updated edition. 900 pp. – Brill. Leiden. Boston.
- Tottenham, C.E. 1954: Coleoptera, Staphylinidae. Section (a) Piestinae to Euaesthetinae. – Handbooks for the identification of British insects. Vol. IV, part 8a. 79 pp.